

Kompozycja

- opracowanie: Beata Jurczak

Trudno przecenić znaczenie kompozycji w obrazie, fotografii, w każdym projekcie graficznym. Przez odpowiedni układ elementów obrazu wpływamy na widza, inspirujemy wzrok do przyjrzenia się obrazowi wskazujemy miejsca „warte obejrzenia”. Dobrze skomponowany obraz może pobudzać zmysły lub promieniować spokojem.

Format.

Przed stworzeniem obrazu musimy podjąć bardzo ważną decyzję - w jaki sposób połączyć poszczególne części obrazu. Wybieramy format dla naszej pracy. Można korzystać z różnych formatów czy wymiarów, jednak na początku warto pozostać przy standardowych.

Istnieją dwa tradycyjne formaty dla pejzażu i dla portretu. Obywa mają kształt prostokąta. Pionowy to format portretowy a poziomy – pejzażowy. Robiąc zdjęcie, malując obraz czy tworząc grafikę łatwo możemy stwierdzić, który format bardziej nam odpowiada. Wystarczy utworzyć z dłoni ramkę i spojrzeć przez nią na model. Dzięki temu widzimy dokładnie temat obrazu, bez rozpraszających przedmiotów.

Pionowy format nadaje się do oddania naturalnie pionowej postaci ludzkiej, łatwiej jest skoncentrować się na portretowanej osobie, gdyż jest mało miejsca po bokach. Oczy modela automatycznie znajdują się w górnej części obrazu. Pionowy format przyciąga naszą uwagę w górę, wtedy nasz wzrok spotyka się z oczami modela i dochodzi do wewnętrznego kontaktu.

Poziomy kadr ułatwia oddanie szeroko rozciągniętej perspektywy, bezkresnej przestrzeni.

Oddziaływanie formatu jest bardzo ważne, ponieważ jest on nośnikiem przeróżnych informacji. Poziomy kadr tchnie przestrzenią i spokojem.

Oczywiście można eksperymentować z formatem. Biegąca postać lepiej wygląda w poziomym kadrze ponieważ format ten umożliwia pokazanie ruchu i przestrzeni. Leżąca postać także lepiej wygląda w poziomym kadrze. Pejzaż, w którym najważniejsze jest

niebo, lub taki, w którym wyjąca się droga, rzeczka naturalnie prowadzi wzrok ku górze dobrze wyglądają także w formacie portretowym. Ale już nie nadaje się on do takich fotografii czy obrazów, w których akcja rozgrywa się w dolnej części, bo wzrok naturalnie idzie ku górze.

Jeżeli wybierzemy nieodpowiednią formę kompozycji nasz obraz może okazać się bez wyrazu. Dobrze wybrany format inspiruje wzrok i wskazuje miejsca warte obejrzenia.

Centralny punkt kompozycji.

Każdy obraz posiada centralny punkt kompozycji, który przyciąga wzrok. Gdy go zabraknie nasze spojrzenie prześlizguje się po obrazie. Aby dobrze wybrać centralny punkt kompozycji trzeba się zastanowić, co chcemy tym obrazem osiągnąć. Dlaczego wybraliśmy ten temat. Aby znaleźć centralny punkt można ostawić obiekt w środku a potem przesuwamy w inne miejsce.

Punkt centralny zazwyczaj znajduje się w środku obrazu, gdyż nasz wzrok pada na to miejsce. Jest to najważniejszy punkt obrazu, dlatego powinien być spokojny i zrównoważony. Punkt centralny umieszczony w środku, zwłaszcza na obrazach symetrycznych (klasyczne budowle) jest szczególnie efektowny. Jednak czasami powoduje on podział kompozycji na dwie części, co nie zawsze daje dobry efekt. Obrazy, w których centralny punkt zdaje się być dokładnie na środku zdają się być nieruchome i nudne.

Zasada podziału na trzy części.

Kompozycja będzie odpowiednia gdy obraz podzielimy pionowo na trzy części, a punkt centralny umieścimy na jednej z linii. Punkt centralny nie musi leżeć dokładnie na linii, jeżeli go trochę przesuniemy to obraz nabierze dynamizmu.

Aby osiągnąć efekt przedmiot umieszczony na środku musi wypełniać cały obraz. Natomiast umieszczony z boku „podkreśla” kompozycję. Nawet jeżeli jest to duży przedmiot to wskaże nam otoczenie modelu.

Możemy obraz podzielić na części poziome. W przypadku pejzażu horyzont dzielący obraz na dwie jednakowe części rozprasza uwagę. Jeżeli umieścimy go w górnej części lub w dolnej to efekt będzie znacznie lepszy.

Ruchomy przedmiot umieszczony na środku wyglądałby jakby stał bez ruchu. Wrażenie ruchu osiągamy poprzez przesunięcie punktu centralnego. Umieszczając przedmiot w ruchu z jednej lub z drugiej strony określamy kierunek ruchu oraz przestrzeń.

Model potrzebuje przestrzeni, gdzie mógłby się poruszać.

Cztery punkty kluczowe

Miejsca przecięcia poziomych i pionowych linii tworzą punkty kluczowe kompozycji. Każdy z nich jest idealnym punktem środka. Umieszczenie w punktach kluczowych jakiegoś elementu pozwala uwypuklić ten punkt. Tworzy on przeciwwagę do punktu leżącego po przekątnej.

Jak wybrać kadr?

Istotą kompozycji jest podjęcie decyzji o wyborze formatu oraz trzeba się zastanowić, co wybrać do zdjęcia a co można pominąć. Aby ułatwić sobie pracę można posłużyć się dwoma ramkami w kształcie litery L w neutralnym kolorze tak, aby nie odwracała uwagi, które posłużą do wybrania kadru. Przesuwając ramki po obrazie, szukamy interesującego kadru. Poszczególne formaty wywołują różne odczucia i nastroje, format poziomy promieniuje spokojem i ładem i pozwala przewędrować całą powierzchnię

Format pionowy nie pozwala spojrzeniu zbłądzić w bok ani w głąb obrazu. Możemy patrzeć w górę i w dół, co daje wrażenie bezruchu i wyniosłości.

Kwadrat jest podstawą o najbardziej neutralnym kształcie, jest niewzruszony i stabilny, przyciąga nasze spojrzenie do punktu centralnego.

Ile punktów kompozycji?

Centralny punkt kompozycji przykuwa automatycznie uwagę. Każda kompozycja posiada zazwyczaj jeden taki punkt. Może się jednak zdarzyć bardziej złożona kompozycja posiadająca kilka punktów centralnych. Można to osiągnąć na trzy sposoby w zależności od efektu jaki chcemy osiągnąć:

- ▶ Można stworzyć obraz, zdjęcie posiadające kilka punktów centralnych o różnej wartości za pomocą wielkości tonacji lub kolorów, pierwsza postać będzie naturalnie większa, gdy będzie umieszczona na pierwszym planie, inna postać może być umieszczona w tle w odpowiednim ciepłym kolorze, który przyciąga oko widza. Ważne aby dobrze wyważyć proporcje aby obiekt w tle nie konkutował z tematem głównym.
- ▶ Możemy stworzyć w obrazie dwa jednakowo ważne punkty, ale nie należy ich umieszczać zbyt daleko od siebie, ani symetrycznie, bo wtedy spojrzenie skacze od jednego do drugiego. Można to zrobić gdy chcemy oddać napięcie między postaciami, trzeba jednak uważać aby nie zepsuć równowagi obrazu.
- ▶ Możemy uchwycić trzy lub kilka akcji, jednak trzeba je równomiernie zakomponować. Obraz jest stabilny, gdy wzrok przesuwają się z jednego punktu na drugi. Jeżeli mamy w obrazie zbyt dużo punktów nasz wzrok będzie wędrować w poszukiwaniu miejsca odpoczynku.

Naprowadzanie wzroku na punkt centralny

Naprowadzanie wzroku na punkt centralny jest jednym z najważniejszych czynników obrazu, dzięki któremu twórca może wpłynąć na widza.

- ▶ Można to osiągnąć kilkoma sposobami, na przykład wykorzystując naturalne elementy typu drogi, rzeki, szyny kolejowe, ściany budynków, proste linie, inne tego typu formy tak, aby wiodły wzrok do punktu ogniskowego. Robiąc zdjęcie możemy tak długo zmieniać położenie perspektywy, punkt widzenia aż osiągniemy odpowiedni punkt. Można eksperymentować tak długo, aż osiągnie się pożądany efekt. Dodatkowo możemy oczyścić przestrzeń usuwając zbędne rozprasające elementy.
- ▶ Innym sposobem jest zdecydowana linia horyzontu, która może być płaska (temat morski) lub pofalowana (temat górski). Aby zwrócić uwagę na konkretny punkt obrazu najlepiej ująć ten punkt w jakieś ramy, na przykład umieścić go między parą drzew, pod gałęzią, w bramie domu, w oknie, pomiędzy słupami, łukami, wnętrzami. Istnieje wiele takich naturalnych ram przestrzeni.
- ▶ Przemysłane stosowanie koloru może sprawić mocne wrażenie, żywy kolor wprawi w ruch przytłumione kolory. Czyli dodać gorący kolor do chłodnego tła lub odwrotnie. Czasami nawet niewielki detal potrafi zrobić mocne wrażenie i przykuć skutecznie wzrok.
- ▶ Po naprowadzeniu wzroku na punkt centralny kompozycji musimy zaintrygować go do tego stopnia, aby przeanalizował cały obraz. Kompozycja powinna być tak doskonała, aby zachęcić jego wzrok do wielokrotnego obejrzenia obrazu. Aby wprowadzić widza w głąb obrazu możemy wykorzystać trójwymiarowy element. Linie prowadzenia wzroku mogą być spokojne lub dynamiczne, emanujące energią i przyciągające uwagę, mogą zamykać się tworząc zamknięte figury geometryczne zapętlające wzrok. Można wykorzystać naturalne elementy, aby tworzyć faliste linie wzroku

Ciekawa inspirująca kompozycja nie jest dziełem przypadku, ale efektem wielu prób i planowania.

Praktyczne wskazówki:

- ▶ Ponieważ pismo czytamy od lewej do prawej podobnie analizujemy grafikę. Droga spojrzenia jest mocno nachylona po przekątnej. Jednak trzeba uważać, bo gdy działanie linii jest zbyt ewidentne to a kompozycja zbyt zdecydowana to istnieje obawa, że widz popatrzy na obraz nie zwracając uwagi na treść.
- ▶ Okrężnymi eliptycznymi liniami dajemy odczuć ruch, co ściąga wzrok na obraz i emanuje energią
- ▶ Obraz skomponowany na schemacie trójkąta opartego mocno na podstawie wznosi do obrazu uporządkowanie i przejrzystość a jego wierzchołek wskazuje punkt centralny obrazu.

Doskonałym sposobem na zrozumienie zasad kompozycji jest dokładna analiza obrazów wielkich, artystów, studiowanie ich prac i zastanowienie się dlaczego dana praca nam się podoba. To prowadzi do wyrobienia większej wrażliwości, przysparza inspiracji, daje nam wiele nowych pomysłów, tematów i rozwiązań. W ten sposób pracowali wszyscy wielcy artyści.